

Արար Ա.

Մանուկանոց օրացույց

Ստեփանյան

Գրքարան

Գրքարան

Գրքարան

Գրքարան

ԱՄԻ ՈՍԿԱՆՅԱՆ

Գրքարան

Գրքարան

ԱՊՐԱՆՅԻ ԵՎ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԻ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ.

1909 Թ. ՈՒՆԵՉՐԿՈՒՄ

1. Գրքարանի օրացույցը հանդիսանալով

Գրքարանի օրացույցը հանդիսանալով 1905 թվականի հունիսի

ԳԻՐԸ

հանդիսանալով հանդիսանալով 1905 թվականի հունիսի

հանդիսանալով հանդիսանալով 1905 թվականի հունիսի

հանդիսանալով հանդիսանալով 1905 թվականի հունիսի

հանդիսանալով հանդիսանալով 1905 թվականի հունիսի

հանդիսանալով հանդիսանալով 1905 թվականի հունիսի

հանդիսանալով հանդիսանալով 1905 թվականի հունիսի

հանդիսանալով հանդիսանալով 1905 թվականի հունիսի

հանդիսանալով հանդիսանալով 1905 թվականի հունիսի

հանդիսանալով հանդիսանալով 1905 թվականի հունիսի

Գրքարան
Գրքարան

Գրքարան
Գրքարան

ՀՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
Մ. ԲՈԹԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ԱՆԻ ՈՍԿԱՆՅԱՆ

**ԱԴԱՆԱՅԻ ՆԱՅԱՆԳԻ ՀԱՅԵՐԻ
ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ.
1909 Թ. ՈՒՆԵՉՐԿՈՒՄ**

ԳԻՐԸ Ա

ԵՐԵՎԱՆ

ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատարակչություն

2017

ՀՏԴ 94(479.25)
ԳՄԴ 63.3(52)
Ո 459

Երաշխավորված է տպագրության
Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության
ինստիտուտի գիտական խորհրդի որոշմամբ

Գիտական խմբագիր՝
պատմ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ

Ա. Մարության

ՈՍԿԱՆՅԱՆ Ա.

Ո 459 Ադանայի նահանգի հայերի տնտեսական վիճակը.
1909 թ. ունեզրկում (Գիրք Ա) / Ա. Ոսկանյան – Եր: ՀՀ ԳԱԱ
«Գիտություն» հրատ., 2017. – 208 էջ + 24 էջ ներդիր:

Աշխատությունը նվիրված է 19-րդ դարավերջի և 20-րդ դարասկզբի Ադանայի նահանգի հայերի տնտեսական վիճակին: Գավառ առ գավառ տրված է Ադանայի նահանգի հայերի տնտեսության նկարագրությունը: Ներկայացված է նահանգում օսմանյան իշխանությունների հողային գրավումների քաղաքականությունը, 1909 թ. Ադանայի ջարդը և դրան ուղեկցող զանգվածային ունեզրկման ազդեցությունը հայության տնտեսության վրա:

Աշխատությունը նախատեսված է պատմաբանների, ցեղասպանագետների, տնտեսագետների և ընթերցողների լայն շրջանակների համար:

Կազմին՝ Արխիվային նյութերի լուսանկարներ (Մատենադարան, Ադանայի Տնտեսական խորհրդի և Քաղաքական ժողովի անմշակ արխիվ):

ՀՏԴ 94(479.25)
ԳՄԴ 63.3(52)

ISBN 978-5-8080-1284-4

© Անի Ոսկանյան, 2017

M. KOTANYAN INSTITUTE OF ECONOMICS
NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
REPUBLIC OF ARMENIA

ANI VOSKANYAN

**THE ECONOMIC SITUATION OF THE
ARMENIANS OF ADANA PROVINCE:
1909 DEPRIVATION OF PROPERTY**

BOOK I

Yerevan

**“Gitutyun” Publishing House
of the National Academy of Sciences of the Republic of Armenia**

2017

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՌԱՋԱԲԱՆ	6
-----------------------	---

ԳԼՈՒԽ I

ԱԴԱՆԱՅԻ ՆԱՅԱՆԳԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ 19-ՐԴ ԴԱՐԻ ՎԵՐՋԻՆ ԵՎ 20-ՐԴ ԴԱՐԻ ՍԿԶԲԻՆ	17
1.1. Վարչական բաժանումները	17
1.2. Ժողովրդագրական պատկերը և հայերը	23
1.3. Բնական պաշարները	27
1.4. Տնտեսության զարգացման միտումներն ու կրթական հաստատությունները	31

ԳԼՈՒԽ II

ՀԱՅԵՐՆ ԱԴԱՆԱՅԻ ՆԱՅԱՆԳԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿՅԱՆՔՈՒՄ	46
2.1. Աղանայի գավառ	46
2.2. Իջեղի գավառ	78
2.3. Սիս-Գոգանի գավառ	79
2.4. Ջերբել-Բերեքեթի գավառ	101

ԳԼՈՒԽ III

ՕՍՄԱՆՅԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹՅԱՆ ՀՈՂԱՅԻՆ ԶԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ 1909 թ. ՋԱՐԴԵՐԻ ԱՆԴՐԱԴԱՐՁԸ ԱԴԱՆԱՅԻ ՆԱՅԱՆԳԻ ՀԱՅՈՒԹՅԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՎՐԱ	115
3.1. Օսմանյան իշխանությունների հողային քաղաքականությունը: Աղանայի նահանգի հայության նյութական վիճակը մինչև 1909 թ. կոտորածը	115
3.2. 1909 թ. Աղանայի հայերի կոտորածը և դրան ուղեկցող զանգվածային ունեզրկման ազդեցությունը նահանգի հայության տնտեսության վրա	149

ՎԵՐՋԱԲԱՆ	182
SUMMARY	187
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ՍԿԶԲՆԱԴԲՅՈՒՐՆԵՐԻ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ	191
ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ	200
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1	
1.1. Ադանայի թեմական քաղաքների և գյուղերի հայ բնակչությունը ըստ նոր մարդահամարի	200
1.2. Ադանայի թեմական քաղաքների և գյուղերի հայ բնակչությունը ըստ նոր մարդահամարի (շարունակություն)	202
1.3. Հավաքական ցանկ Ադանայի առաջնորդական վիճակի եկեղե- ցիների, քահանաների, վարժարանների և աշակերտների	204
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2	
2.1. Տարսունի վիճակագրությունը Վ. Վ. Փիթի համար	205
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3	
3.1. Ադանայի Հայոց թեմի առաջնորդ Գևորգ ծ. վ. Արսլանյանի նամակը Կ. Պոլսի Հայոց պատրիարք Զավեն արք. Տեր-Եղիայանին	206